

KISEBBSÉGI MAGYAR SORS

A MAGYAR TÁRSADALOM ÉS AZ IDEGEN URALOM ALÁ KERÜLT MAGYAR KISEBBSÉG SORSA.

A TRIANONI BÉKESZERZŐDÉS rendelkezéseinek következtében a magyar nemzetnek egyharmada olyan idegen államok fennhatósága alá került, amelyekben a nemzeti kisebbségek sokkal nagyobb elnyomás alatt gömnyednek, mint aminőben a történeti magyar állam nemzetiségei éltek, még az esetben is, ha e nemzetiségeknek vádaskodásai igazak lettek volna.

A trianoni béke mai alakjában sohasem jöhetett volna létre, ha egy kitarító, erős és ügyes nemzetközi, társadalmi, tudományos és sajtó propaganda meg nem győzte volna a nyugati nagy nemzetek közvéleményét, hogy az osztrák-magyar monarchiának széttörése történeti szükségszerűség.

Paul Deschanel Gambetta életrajzában elbeszéli, hogy Gambetta 1868-ban, Thiersnek Nicolae Bibescu herceghez írott ajánló levelét magával víve, meglátogatta Romániát. Azok a tájékoztatások és impressziók, amelyeket e látogatása alatt szerzett, voltak bizonyára indítékai annak, hogy 1875-ben a „keleti kérdéssel“ kapcsolatosan azt írta, hogy „a magyarok azok, akik erőszakos kormányzásukkal életre keltik a román kérdést“ és egy évvel később, 1876-ban, ugyancsak a „keleti kérdés“-sel kapcsolatosan most idézett megállapításának eredményét a következőképen vonta le: „El tudok gondolni Európa keletén egy olyan határváltozást, amely lehetővé teszi az összes románok egyesülését a román királyságban. összes románok alatt értem a bukovinai, magyarországi, sőt a szerbiai és macedóniai románokat is.“

Aki az ilyen előzményeket ismerte, arra nézve egyáltalán nem volt meglepetés, hogy az Osztrák-Magyar Monarchia széttörése és azzal kapcsolatosan a magyar állam területi megcsonkítása a világháború folyamán valóságos történeti szükségszerűség gyanánt lett az ántánt hatalmak egyik háborús céljává abban a feltevésben, hogy győzelem esetén Közép- és Kelet-Európát a nemzetiségi elv alapján újra rendezve, a tartós békének legszilárdabb biztosítékait is meg fogják teremteni azzal, hogy felcserélik a népek eddigi állítólagos elnyomását azoknak nemzeti szabadságával.

A valóságos helyzet ma az, hogy Közép- és Kelet-Európa új államjogi helyzete a legkedvezőbb megítélés szerint sem egyéb, mint hogy az elnyomókból elnyomottak és az elnyomottakból elnyomók lettek. A párizsi békeszerződések nem oldották meg azt a kérdést, amelynek megoldása az ántánt hatalmaknak nyílt bevallása szerint egyik célja volt a világháborúnak. A kisebbségi kérdés ma éppen akkora, ha nem nagyobb veszedelmet jelent Európa békéjére, mint jelentett a világháború előtt a nemzetiségi kérdés. Az új helyzet annyira sem szilárd, mint volt a régi, mert a háború előtti nemzetiségi viszonyok Közép- és Kelet-Európában több százéves történeti fejlődésnek voltak eredményei, míg a jelenlegi helyzet nem a való élet természetes fejlődésének szülötte, hanem ingatag elméleti feltevéseken alapuló mesterséges diplomáciai alkotás az étellel együtt járó realitások igazságának ereje nélkül.

A kisebbségi kérdés jelenleg nem egyes államok belügye, nem is az egyes nemzetek sérelme, mint volt a világháború előtt, hanem valóságosan nemzetközi kérdés és 48 millió olyan európai embernek legfájóbb és legégetőbb sebe, akiket a párizsi békek szakítottak ki azoknak a nemzeteknek testéből, amelyben előzően, mint az államalkotó többség tagjai éltek. A vágy és törekvés, amely a világháború előtt, mint irredentizmus inkább csak függvénye volt az egyes szomszédos államok imperialista törekvéseinek, mintsem az érdekelt népek lelkét átfogó hatalmas érzelm, ma 48 millió különböző nemzetekhez tartozó európai ember lelkében él olyan erős vágy és törekvés alakjában, amely útban van, hogy egy nagy nemzetközi szervezetnek (Szervezett Európai Kisebbségek Ligája) mozzató erejévé alakulva, revízióját követelje annak a közép- és kelet-európai államjogi helyzetnek, amelyet a párizsi békeszerződések teremtettek.

Ennek következtében az a lelkiállapot, amely jelenleg az egész magyarság lelkét, mint hatalmas érzelm fogja át, nem kizárólagosan csak magyar lelkiállapot, hanem azonos az európai Összes nemzeti kisebbségek hasonló lelkiállapotával. Ez a jellemvonása emeli ki a magyar kisebbségi kérdést szűkebb nemzeti keretéből és teszi általános nemzetközi vonatkozású kérdéssé. Az a magyar igazság, amely e kérdésnek lényegét alkotja, általános emberi igazság annak következtében, hogy az idegen uralom alá jutott magyar kisebbség ügye annak az általános emberi jognak, igazságosságának és humanitásnak kérdése is, amely nem tűrheti, hogy az európai művelt nemzetek milliói olyan elnyomó kormányzat alatt éljenek, amely őket sok százados történeti életük

legértékesebb gyümölcsétől, nemzeti kultúrájuktól és nyelvüktől akarja megfosztani. Amely lehetetlenné teszi, hogy gyermekeiket azon műveltség eszközeinek segítségével neveljék fel, amelyet őseik legértékesebb hagyatékának tartanak, hogy nyelvüket közügyeikben használhassák és hogy gazdasági életüket államuk érdekeinek sérelmei nélkül úgy rendezhessék be, hogy annak segítségével biztosíthassák nemzeti fennmaradásuknak anyagi feltételeit.

Territoriális integritásunkat egy ránk nézve kedvezőtlen kimenetelű világtörténelmi változás következtében veszítettük el és egészen bizonyosnak vehetjük, hogy csakis egy hasonló, de ránk nézve kedvező kimenetelű újabb világtörténelmi változás következtében nyerhetjük vissza. A jelenlegi körülmények között senki sem tudja megítélni, hogy ez a változás mikor fog bekövetkezni.

Ez alkalmat, akármikor jöjjön, nem tudjuk területi integritásunk helyreállítására kellően kihasználni, ha magunkat egy okos, előrelátó és céltudatos magyar nemzeti politika követésével arra elő nem készítjük. Ilyen magyar nemzeti politika csak az lehet, amely állandóan szeme előtt tartja a magyar nemzetnek azt az egyharmadát, amely idegen uralom alatt él. Csonka-Magyarországot igazán magyarrá, művelté, gazdaggá és erőssé kell tennünk, hogy szavának, ha elszakított testvéreink érdekeinek védelmében bárhol fel-emeli, súlya és hatása legyen. Egy meghasonlott, az európai haladástól elmaradt, szegény és magasabb művelődés nélkül való Csonka-Magyarország gyöngesége legnagyobb előmozdítója idegen uralom alá jutott testvéreink pusztulásának.

E magyar nemzeti politikának kötelessége gondoskodni arról a nemzetközi propagandáról, amely előkészíti és kedvezően hangolja a művelt nemzetek közvéleményét a kisebbségi, főleg a magyar kisebbségi kérdés helyes szempontú megítélésére. Nagy hiba és súlyos következményekkel járó tévedés lenne ezt a propagandát egyszerűen rábíznunk a kormányra és kényelmes magyar szokás szerint azt mondani: a külügyminisztérium dolga, amelynek rendelkezésére áll hozzá minden eszköz. E kötelesség teljesítéséből ki kell vennie a maga részét a kormánynak, de a maga egészében nálunk is a társadalom kötelessége, mint volt a háború előtt azoknál a nemzeteknél, amelyek részüket ki akarták szakítani a magyar állam területéből.

Egy ilyen aktív nemzetközi propagandának igen nagy akadálya az az általánosan ismert körülmény, hogy a magyar értelmiségnek még politikailag vezető egyéniségeiben sem fejlődhetett ki a külpolitikai tájékozottság és érzék, amely

előfeltétele egy ilyen tevékenységnek. A külpolitikai kérdések a múltban kívül estek a magyar állami élet keretein, a Habsburg birodalmi érdekkörbe tartoztak és megítélésükből a magyar állami és nemzeti szempontok ki voltak zárva még legmagyarabb származású diplomataink és külügyi tisztviselőink gondolkozása köréből is. Ez volt az oka, hogy a magyar értelmiségnek nem voltak meg politikai és társadalmi érintkezései révén a külföldi közvéleménnyel azok a kapcsolatai, amelyekkel a románok vagy a szerbek rendelkeztek. Ez érintkezési pontok megszerzésére a trianoni békekötés után a legkedvezőtlenebb érzelmi légkörben kellett megtennünk az első lépéseket. Egyelőre csak tapogatózva és igen szűk körben. Ebben rejlik legfőbb oka annak az elszigeteltségünknek, amelyet külföldi barátaink is észrevettek, mi pedig fájdalommal tapasztalunk minden egyes alkalommal.

Kétféle integritás van: területi és faji, vagy helyesebben nemzeti. Ez utóbbi azonos a kulturális egységgel. A területet elvehették tőlünk, de azt kedvező és szerencsés körülmények között, ha megjön az alkalom, visszaszerezhetjük, mert az nem fog megsemmisülni. A hazát a hegyek, völgyek, a folyók és a síkságok mellett az emberek is alkotják, akik benne laknak. Ha a magyarság az idegen uralom elnyomása következtében e területeken részben vagy egészben elvész, akkor el fogjuk veszíteni a területekhez való legerősebb jogcímünket is.

A területi integritás visszaállításának követelését hangoztatva, meg kell gondolnunk, hogy ezidőszert annak útjában áll Európának a párizsi békeszerződések által megalkotott jelenlegi nemzetközi és államjogi berendezkedése. Nyugat-Európa nagy nemzeteinek közvéleménye ezt „noli me tangere“-nek tartja és ennek következtében mereven visszautasít minden erre vonatkozó kívánságot vagy követelést, mert abban a meggyőződésben él, hogy az integer történeti magyar államot csak egy új világháborúval lehetne visszaállítani. Ezt a körülményt ismerve, a politikai okosság, sőt a hazafias belátás sem engedi meg, hogy a területi integritást kizárólagosan vezető gondolat gyanánt külpolitikai akcióink homlokterébe állítsuk. Időszerűtlen hangoztatásával idegen uralom alatt élő testvéreinknek nemcsak nem használunk, hanem egyenesen ártunk is, nem tekintve, hogy miatta úgy tűnünk fel a háborútól retteggő európai közvélemény szemeiben, mint békebontók és hogy éppen ezért annak részéről nem is számíthatunk semmiféle megértésre, vagy méltánylásra.

Az európai közvéleményben lassan ugyan, de mégis fokozatosan erősödik az a meggyőződés, hogy a trianoni békeszerződésnek legnagyobb hibája s ennek következtében legnagyobb igazságtalansága az, hogy Csonka-Magyarországnak általa megállapított politikai határa az egész vonalon seholsem esik össze a magyar nyelvhatárral. Ellenkezően, e határmentén körülbelül egy millió főnyi olyan magyarság csatoltatott idegen államokhoz, amely zárt tömegben élve, minden ponton szoros összefüggésben van csonka-magyarországi fajtestvéreivel.

Annak a gondolatnak felvetését, hogy ez a határmenti magyarság a trianoni szerződés revíziójával kapcsolatosan csatoltassék vissza Magyarországhoz, a kisántánt és némileg a francia közvélemény kivételével nem is tekintik többé a párizsi békeszerződések szellemével merev ellentétben állónak, hanem azon ígéret békés úton és helyes értelemben való megvalósításának, amely Millerand ismeretes kísérőlevelében foglaltatott és azon súlyos tévedés jóvátételének, amelyet 1920-ban a rosszul informált békediktátorok Párizsban elkövettek.

A kulturális egységgel azonos nemzeti integritást a párizsi békeszerződések nem szakították szét. Ellenkezően, ezt a faji, nemzeti és a vallásos kisebbségek számára a békeszerződéseknek úgynevezett kisebbségi záradékában biztosították is. Ha e kisebbségi záradéokra támaszkodva, azoktól az államoktól, illetőleg azoknak a többségi nemzeteknek kormányaitól, amelyeknek uralma alatt él a magyar nemzetnek egyharmada, azt kívánjuk, hogy semmi olyan törvényhozási, vagy kormányzati intézkedést ne léptessenek életbe, amely alkalmas lenne, hogy az uralmuk alatt élő testvéreinket nemzeti kultúrájuktól, nyelvüktől megfossza, vagy e cél elérése érdekében állampolgári szabadságukat korlátozza, gazdasági életfeltételeiket elsorvassa, egyáltalán nem érhet az a vád, hogy ez államoknak belső ügyeikbe avatkozva, meg nem engedhető irredentista politikát folytatunk. Arra irányuló követeléseinknek jogosságát, sőt lojalitását sem vonhatja kétségbe senki, hogy testvéreink az idegen uralom alatt is jelenlegi számukban, magyar nemzeti műveltségükben, vagyonukban, ne csak megmaradjanak, hanem saját erejük mértékének megfelelően gyarapodhassanak is.

A párizsi békeszerződések úgynevezett népszövetségi paktumának az idegen uralom alatt élő kisebbségi nemzetekre vonatkozó nagy jelentősége abban áll, hogy a kisebbségi kérdést kiemeli az egyes államok belső ügyeinek köréből és a kisebbségek védelmét a nemzetközi jog alkotó részévé

teszi, a „Nemzetek Szövetségében olyan fórumot szervez-
vén, amelynek illetékessége a kisebbségi sérelemnek elbírá-
lásában el nem vitatható.

Azokból a tárgyalásokból, amelyek e kisebbségi záradékot
megelőzték, világosan kitűnik, hogy a nemzeti kisebbségek
jogainak biztosítása az utódállamokkal kötött békeszerző-
désekben olyan viszontkötelezettség gyanánt állapított
meg, amelyet az egyes államok azért voltak kötelesek el-
fogadni, hogy a békekötések alapján birtokukba jutott nagy
területek faji, nemzeti és vallási kisebbségeinek e békeszer-
ződésekben körülírt jogai tiszteletben tartását kötelezően
magukra vállalják. A kisebbségek panaszait a Nemzetek
Szövetsége ebben a szellemben tartozik megítélni. Ennek
következtében a kulturális integritás követelése nemcsak
nem áll ellentétben a párisi békeszerződésekkel, hanem
azoknak abban a szellemben való végrehajtását jelenti,
amelyben e békekötések kisebbségi záradékát és a nép-
szövetségi paktumot megalkották.

A Nemzetek Szövetsége, mint az eddigi esetek bizonyít-
ják, a kisebbségek sérelmeinek orvoslását illetően köteles-
ségét nem ebben a szellemben fogta fel, hanem inkább
abban, amelyet Brazília delegátusa, Mello Franco 1925.
augusztus havában a Genfben tartott tanácsülésben akként
határozott meg, hogy a párizsi békeszerződések kisebbségi
záradékának értelme és rendeltetése az, hogy biztosítsa a
zavartalan átmenetet ahhoz, hogy az új államok faji, nemzeti
és vallási kisebbségei nagyobb nehézségek, vagy össze-
ütközések támadása nélkül az államalkotó többségbe mentül
rövidebb idő alatt beolvadhassanak.

A magyar hivatalos és nem hivatalos külpolitikának
első és legfontosabb feladata: meggyőzni a nyugati nagy
nemzetek hivatalos és nem hivatalos közvéleményét, hogy
ha ez a Mello Franco-féle értelmezés a Nemzetek Szövet-
ségének éppen úgy kalauzol szolgálna a kisebbségi sérelmek
megítélésében, mint az ántánt hatalmak kormányainak,
nemcsak Európa 48 millió főnyi kisebbségének örökös
szolgaságra való kárhóztatását jelentené, hanem a béke
állandó veszélyeztetésével egyetemben egy új és a réginél
szörnyűsebb világháború előkészítése is lenne. Ellenke-
zően, a párisi békeszerződések kisebbségi záradékának határo-
zatait abban a szellemben kell végrehajtani, amelynek sugal-
mazására jött az létre s amelyet jelenleg a faji, nemzeti és vallási
kisebbségek fennmaradásuk egyetlen biztosítékának tartanak
E feltevésük igazságában való hitüktől őket megfosztani
annyi lenne, mint a kétségbeesés karjai közé kergetni.

Ugyanennek az irányelvnek kell meghatározni az utód-államokkal szemben követendő külpolitikai magunktartását is. Határozottan tudomásukra kell hozni, hogy egymáshoz való viszonyunk, amennyiben rajtunk áll, attól függ: miképpen bánnak a maguk magyar kisebbségével? Nekünk erkölcsi lehetetlenség közömbösen nézni az uralmuk alatt lévő magyar testvéreinknek azt az igazságtalan üldöztetését és gyötrő szenvedéseit, amelyek nemcsak eddig jutottak osztályrészükül, hanem egy rendszeressé tett elnyomó és elnemzetlenítő politika hatásaképpen folyton súlyosabb és kibíratatlanabb lesz.

A magyar külpolitika irányát elsősorban az idegen uralom alá jutott harmadfél milliányi magyarság sorsának és helyzetének kell megszabnia. Mihelyt külügyi kormányzatunk ez álláspontot a magáévá teszi, azonnal el fogja veszíteni minden jogosultságát az a szemrehányás, hogy nemcsak határozott iránya és célja nincs kormányunk külpolitikájának, hanem egyáltalán magyar külpolitika sincs. Ez a külpolitika a békeszerződések kisebbségi záradékának határozataival összhangban van, amennyiben nem kíván semmi egyebet, mint azoknak egyedül helyes értelmezésben való végrehajtását. Az a magyar külpolitika, amely kiinduló pontjául és követeléseinek alapjául a kulturális integritást fogadja el, nem irányul Európa azon új nemzetközi és államjogi helyzetének megbontására, amelyet a párisi békeszerződések alkottak meg. Ellenkezően előmozdítja, hogy azok a végzetes tévedések és hibák, amelyeket a szerződések alkotói az éveken tartó háború által életre keltett bosszú és megtorlás érzésének hatása alatt elkövettek, az élet tapasztalatai által szült emberségesebb gondolkozás és belátás segítségével kiküszöböltessenek.

A magyar közvélemény általában a területi integritás sürgetésében látja külpolitikai akcióink jogosult mozgató és vezető gondolatát. Külpolitikai tapasztalatlansága és nemzetközi tájékozatlanságon alapuló romanticizmusa nagyban akadályozzák, hogy a jelenlegi nemzetközi helyzetünket és reális erőinket tisztán látva, tudomást szerezhessen arról, hogy van hivatalos és nem hivatalos külpolitikai akcióinknak egy másik ágazata is, amelyből hiányzanak ugyan a romantikus elemek, de amely az élet realitásából sarjadva ki, az előbbinek nemcsak meddőségétől, hanem kockázatos voltától is mentes. Európa jelenlegi nemzetközi és államjogi helyzetében csakis a kulturális integritás talajában gyökerező magyar külpolitika lehet gyümölcsöző és idegen uralom alá jutott testvéreinkre hasznos.

A magyar társadalom, csak a faji integritás alapján állva, teljesítheti kötelességét idegen uralom alá jutott magyar testvéreivel szemben, mert csak ez nyújt módot arra, hogy valamely idegen állam belügyeibe való avatkozás vádja nélkül segíthessük kulturális és gazdasági törekvéseiket. Idegen uralom alá jutott magyar testvéreink új államjogi helyzetüknek legsúlyosabb első quiaquenniuma alatt igen tiszteletreméltó erőfeszítéssel és nagy áldozatokkal figyelemreméltó magyar irodalmat, művészetet teremtettek, a magyar tudományosság színvonalát is igyekeztek fenntartani, sőt a gazdasági szervezkedés és fejlődés terén is tettek előre egy-két figyelemreméltó lépést. Bebizonyították, hogy nemcsak élni akarás van bennök, hanem élni tudás is.

Csonka-Magyarország magyar társadalmának jutott feladataul az a kötelesség, hogy őket e munkásságukban hathatósan támogassa. Ezt azonban csak a kulturális integritás alapján állva teljesítheti, mert a kulturális integritás elvét valló magyar társadalomnak senki sem tilthatja meg, hogy támogassa és segítse az idegen uralom alatt élő magyar kisebbség kulturális és gazdasági törekvéseit. Nem tilthatja meg azt sem, hogy a művelt világ közvéleménye előtt fel-emelje szavát azon kisebbségi jogok védelmére, amelyeket még a trianoni békeszerződés is biztosított testvéreinknek.

E kötelesség teljesítése kitartó csendes munkássággal, nagy önfegyelmérettel és önzetlen áldozatokkal jár, s azért nehezebb is, mint a zászlólobogtatás, a hangzatos szónoklat, vagy a kalandos tervek koholása. Sokkal nehezebb az embernek zsebébe nyúlni elszakított testvéreink kulturális és gazdasági törekvéseinek támogatására, mint arról szónokolni, hogy a magyar hősiesség miként fogja Európa akaratának ellenére is, ha holnapután még nem, de bizonyára rövid terminusra Szent István birodalmának területi integritását helyreállítani.

A csendes és áldozatos munka, a kitartás nehéz kötelessége a tömegnek éppen úgy nem tetszett soha és sehol, mint a hangos szóvivőknek. Ezt azonban meg kell tanulunk — és mentől előbb, annál jobb, — ha azt nem akarjuk, hogy a történeti magyar államnak azokon a területein, amelyek egy olyan szörnyűségvilágában vesztek el, amelyet mi nem provokáltunk és nem is akartunk, harmadfélmillió magyar testvérünk, általunk magára hagyatva, lassan elvérezzen és pár emberöltő múlva elpusztuljon.